

WINDS OF CHANGE

DOES HALACHA ADAPT TO MODERN TIMES?

SHIUR 9 - THE FUTURE OF HALACHA

מכון לנדר

1. ת"ר: בגד שאבד בו כלאים - הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים .... אבל עושה ממנו תכריכין למת. אמר רב יוסף: זאת אומרת - מצות בטלות לעתיד לבא. א"ל אביי ואי תימא רב דימי: והא א"ר מני א"ר ינאי לא שנו - אלא לספדו, אבל לקוברו - אסור! א"ל: לאו איתמר עלה, א"ר יוחנן אפילו לקוברו? ור' יוחנן לטעמיה, דא"ר יוחנן: מאי דכתיב (תהלים פ"ח) *במתים חפשי*, כיון שמת אדם - נעשה חפשי מן המצות

נדה ס"א:

On the technical issue of whether a body may be buried in shrouds containing sha'atnez, Chazal engage in a debate as to whether the mitzvah of Sha'atnez will indeed apply in the 'Atid Lavo'. One opinion is that mitzvot will be cancelled out in the future, hence the resurrected person will be allowed to wear sha'atnez. The alternative view is that the dead are exempt but the re-born will be obligated

2. ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש רבי יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל וחמשת סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל מה טעמא קול גדול ולא יסף. רבי שמעון בן לקיש אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק א דף ע טור ד /ה"ה

The Talmud Yerushalmi seems to side with view that, whilst the books of the Nevi'im will be cancelled in the 'future', the Torah will remain

3. מותר לעשות מן הכלאים תכריכין למת שאין על המתים מצוה

רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה כה

The Rambam rules that a shroud of sha'atnez may be used since the dead have no mitzvot - he makes no comment on the resurrection!

4. תכריכי המת מותר לעשותן מכלאים, אפילו לקברו בהם. (ט"ז ס"ק ט - .... דצנצנים שקוצרין אוהו כוה עמיד לעמוד צכס וכטעם דכתיב *צמחים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי ממלות*)

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כלאי בגדים סימן שא סעיף ז

*Whilst the Shulchan Aruch also rules this way, the Taz explains that the heter **does** relate to the cancellation of mitzvot after resurrection*

A] HALACHIC IMPLICATIONS OF THE RESTORATION OF JEWISH SOVEREIGNTY IN ISRAEL

5. אבל המדינה המוקמת עכשיו מעוררת שאלה יותר גדולה - ביחס לכל ארץ ישראל, בגבולות המדינה: אולי כשם שנתקדשה הארץ בימות עזרא, לא מחמת כיבוש אלא מחמת החזקה שהחזיקו בה עולי בבל, אולי כך יש בכוח חזקת המדינה של עכשיו לקדש את ארץ ישראל קדושה של תורה? והרי במובן השלטון והעצמאות חזקה זו תהיה, ברצות השם, יותר גדולה מזו של עולי בבל, וקיצוץ השטח של הארץ אינו מפריע לקדושה הבאה על ידי חזקה ..... ובכן, לשיטת הסוברים שהקדושה שניה אף היא בטלה עם גלות טיטוס, אולי תתחדש עכשיו עם הקמת המדינה? ואפילו לשיטת הרמב"ם שקדושה שניה קיימת גם עכשיו, מכל מקום אולי תתחדש עכשיו הקדושה אף על חלק הנגב, שלא קידשוהו עולי בבל, מכיוון שהוא בגבול האבות? וכל שכן שבאופן זה אולי תתפשט על בית שאן ושאר המקומות, שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל?

תחומין / כרך י / הרב שלמה יוסף זיון זצ"ל / המדינה העברית וקדושת הארץ 24p

Rav Shlomo Zevin here debates whether the establishment of a Jewish state in EY, revives the concept of kedushat ha'Aretz, even according to those opinions that this kedusha was cancelled after the destruction of the Second Temple

shackles upon its halacha's creative vigor. Such was the price of Jewish survival and the preservation of Jewish identity in exile.

The history of the Oral Torah contains several milestones. Once the Mishna was concluded, it was determined that subsequent sages could only interpret the Mishna but not disagree with it. In cases of disagreement, one would have to find support in the opinion of a teacher of the Mishna. Since the redaction of the Talmud, no one is permitted to disagree with its teachings. Undoubtedly, these were protective measures dictated by exilic conditions. Had Jewish national existence been able to continue normally in the land of Israel, it is doubtful whether there would have been a formal conclusion of the mishnaic period. One may ponder what form of talmudic-type Mishna interpretation would have developed, without ever reaching even the semblance of an answer. These authority barriers seem to depart from the rule of the Torah, with which we have already become familiar, that one must turn to the "judge" of his own days.⁸ Indeed! Except that the "judge of our own days" does not exist. He could function only within the constitutional judiciary system of the Jewish people living in its own land.⁹

The exilic form in which the Oral Torah and with it halacha have reached us may indicate the seriousness of the problem confronting a Jewry that believes its future lies in halachic Judaism. The twofold exile of halacha—from reality and into literature and codification—forced it into a straitjacket as we face the challenges of our time. Nowhere is this felt more severely than in the modern State of Israel. After almost two millennia of exile, halacha has been given back its authentic partner, the daily

reality of the life of a Jewish people living in its own land. It is the commanding opportunity for the realization of the Torah of the land of Israel, which is like no other Torah.

Halacha has once again a comprehensive form of Jewish reality to work with, a broad field of Torah application to life—political, economic, social, ethical. Once again, Torah may move from the private, congregational domain to which exile had limited it into the public domain of a nation. Halacha, which in exile had to be on the defensive, building fences around communal islands, now ought to resume its classical function and originate new forms of relevant Torah realization in the State of Israel. It should concern itself with questions of social justice, economic honesty, and fairness, with problems of labor relations and the work ethos, with the social gap, with ethics and morality in public life, even with such matters as traffic laws in the cities and on the highways. How is the Sabbath to be observed in a highly industrialized society that depends on continuous-process industries that cannot be turned off every Friday at sunset? Are they to be serviced only by non-religious Jews, just as the police force, for instance, is to be recruited only from among non-Sabbath-observant citizens? Is this what the Torah intended by a Jewish people living in its own land, a land dependent on the Jewish "shabbos goy"?

Unfortunately, on all these and related issues, halacha is silent today. For the time being, halacha is in exile in the land of Israel as it was before in the lands of Jewish dispersion. It is still the halacha of the *shetzl*, not that of the state. As yet we have not become worthy of the Torah of the land of Israel. The reasons are to be found in what happened to halacha during its exile. Because of the lack of opportunity for halachic application to

Not in Heaven - R Eliezer Berkovitz, p136-7 (Shalem 2010)

Rabbi Dr Eliezer Berkovitz was a controversial philosophical thinker. According to some gedolim, even in the Centrist Orthodox camp, his views fell outside the bounds of normative orthodox thinking. However, others disagree and it is worth considering here Rav Berkovitz's approach to the development of halacha which he feels should accompany the return of Jewish sovereignty in Eretz Yisrael

See also his article - A Contemporary Rabbinical School for Orthodox Jewry - Tradition 12:2 pp5-20

B] HALACHIC IMPLICATIONS OF THE MAJORITY OF JEWS LIVE IN ERETZ YISRAEL

7. התרומה בזמן הזה ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה אלא מדבריהן שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד, ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבואו ביאת כולכם כשהיו בירושלם ראשון וכמו שהן עתידין לחזור בירושלם שלישית, לא כשהיו בירושלם שנייה שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאת מקצתן ולפיכך לא חיבה אותן מן התורה, וכן ראה לי שהוא הדין במעשרות שאין חייבין בזמן הזה אלא מדבריהם כתרומה

רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה כו

The Rambam rules that the mitzvot of Terumot (including Challah) and Ma'aserot are all kept today on a Rabbinic level. Once the Jewish people return to Eretz Yisrael - 'biyat kulchem' - these halachot switch to become min haTorah. The status of Shemitta is related to this debate but other considerations also apply and the halachic is subject to dispute

8. ונוהגת בזכרים ונקבות, בארץ ישראל בלבד מדאורייתא, שנאמר באכלכם מלחם הארץ. ודוקא בזמן שכל ישראל שם, כלומר רובם, שנאמר בבואכם, ובא הפירוש על זה [כתובות כ"ה ע"א] בביאת כולכם ולא בביאת מקצתכם

ספר החינוך מצוה שפה

Sefer Hachinuch (on the mitzvah of Challah) clarifies that 'biyat kulchem' means the majority of the Jewish people

9. ואולי "כולכם" פירושו "כולכם" ממש, בלי יוצא מן הכלל, ו"רובו ככולו" לא נאמר כאן? באופן כזה מובן מאליו, שהרי זה תנאי שאי אפשר לקיימו. לא מצאתי מפורש גילוי לספק זה. אבל מסתבר, שאין הדבר בגדר ספק כלל. אף בדבר שכתוב מפורש בפסוק שצריכים כל העם, אמרו רובו ככולו. הכלל שאין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולים לעמוד בה למדו מהפסוק "ואותי אתם קובעים הגוי כולו" - "אי איכא גוי כולו, אין; אי לא, לא" (ע"ז לו). מבחינה לשונית כבר כתב הט"ז (או"ח סימן שפ ס"ק א) שלפעמים "לכולכם" מובנו לרובכם

תחומין / כרך י / הרב שלמה יוסף זיין זצ"ל / המדינה העברית וקדושת הארץ 25p
Rav Zevin also deals here with the issue of 'majority' and 'kulchem'

10. One study¹ predicted that in the next 80 years America's Jewish population would decline by one-third to 3.8 million if current fertility rates and migration patterns continue. In the same period, according to the study, the number of Jews in Israel would likely double, swelling to 10 million. The study also anticipated a severe decline in the number of Jews in the former Soviet Union. By 2080, the data suggested, the Jewish community there would be virtually non-existent. Among the study's conclusions was that Israel would be home to the world's largest Jewish community as early as 2020, and the majority of the world's Jews by 2050. Between the years 2030 to 2040 the majority of Jews will be living in Israel rather than in the Diaspora, where communities are aging.

http://www.simpletoremember.com/vitals/world-jewish-population.htm#_ftn3

11. ונוהגת מן התורה בזכרים ונקבות, בין בישראל בין בכהן ולוי, ובארץ ישראל דוקא ובזמן שישראל שם, כתרומה ומעשרות, כדעת הרמב"ם זכרוננו לברכה (תרומות פ"א הכ"ו) שאמר כי תרומה ומעשרות אינן נוהגין אלא בארץ ובזמן שישראל שם דוקא ...

ספר החינוך מצוה רטז

Sefer Hachinuch understands that this process will also apply to the mitzvot of Leket, Shichecha and Peah

12. משגלה שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו היובלות שנאמר וקראתם דרוך בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה, והוא שלא יהיו מעורבבין שבט בשבט אלא כולן יושבים כתקנן, בזמן שהיובל נוהג בארץ נוהג בחו"ל שנאמר יובל היא בכ"מ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י הלכה ח

Yovel only becomes applicable once representative of all 12 Tribes return to EY

1. The findings are of a team of scholars from Hebrew University, published by the American Jewish Committee in the American Jewish Year Book 2000. The article, "Prospecting the Jewish Future: Population Projections, 2000-2080" offers demographic projections for Jewish communities throughout the world in the years 2020 and 2050, as well as 2080. It also offers adjusted scenarios based on changes in fertility rates. Sergio Della Pergola, chairman of the Harman Institute of Contemporary Jewry of Hebrew University headed the study.

C] THE RE-ESTABLISHMENT OF THE SANHEDRIN

13. והמצוה הקע"ו היא שצונו למנות שופטים ושטרנים שיכריחו לעשות מצוות התורה ... ומתנאי מצוה זו שיהיו השופטים האלו מדרגה למעלה ממדרגה. ... ויתמנו בירושלם בית דין הגדול משבעים דיינים. ... וכבר נכפל הצווי הזה למנות שבעים זקנים והוא אמרו ית' למשה (בהעלותך יא) *אספה לי שבעים איש*. ... כלומר שהוא דבר מתמיד ואינה מצוה לפי שעה אבל הוא ראוי ומחויב לדורי דורות. ודע שאלו המנויים כולם ... יהיו כולם בארץ ישראל בהכרח. ואין סמיכה אלא בארץ ישראל. וכשנתקיימה הסמיכה בארץ ישראל אז איפשר לסמוכים ההם שישפטו בארץ ובחוצה לארץ (סנה' יד א וש"ט). אבל לא ידנו בדיני נפשות לא בארץ ולא בחוצה לארץ אלא אם כן היה בית הבחירה עומד

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קעו

The Rambam in his Sefer Hamitzvot clearly rules that the appointment of the Sanhedrin is applicable in all generations and is not dependant on the existence of a Temple. It does however requires there to be dayanim with 'real' semicha

14. נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפורזין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא

The Rambam writes in the Mishneh Torah that real Semicha could be restarted in Eretz Yisrael with the consensus of the Rabbis in Eretz Yisrael. Rabbi Yaakov bei Rav tried reinstate the Sanhedrin in the 16th Century

see - <http://jewishsurvivors.blogspot.com/2006/05/article-explaining-meaning-of-smicha.html> for a historical account and a skeptical approach to modern developments

For a modern attempt to reinstate the Sanhedrin, see <http://www.thesanhedrin.org>

D] THE COMING OF ELIJAHU

15. אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב ... רבי שמעון אומר להשוות המחלוקת וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר (מלאכי ג') *הנני שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות:*

משנה מסכת עדויות ה:ז

We have a tradition of the most ancient lineage that Eliyahu will return to bring Shalom and remove Machloket

16. **והשיב לב אבות על בנים וגו'.** כלומר על החקים והמשפטים ישוה לב אבות עם לב בנים. שלא תהיה עוד מחלוקת ביניהם. ונראה לי דמהכא רגילין לומר דתיק"ו שאמרו בגמרא היא נוטריקון תשבי יתרץ קושיות ואבעיות אע"פ שמשמעותה נ"ל תהא קאי ...

תוספות יום טוב שם

The Tosafot Yom Tov on that Mishna brings the tradition that the expression 'Teiku' - let it stand - which is used over 300 times in the Bavli to indicate an unresolved machloket - is short for תשבי יתרץ קושיות ואבעיות - the Tishbi (Eliyahu) will resolve the [unresolved halachic] problems and questions

17. והבדל יש בין בירורי הספקות שעל ידי אליהו בדן והוראה לבירוריו במציאות הדברים. בדן הוא מברר בתורת חכם גדול בתורה, והלכה כמותו, ולא בתורת נביא, שבכח הנבואה אי אפשר להורות שום דין, כי לא בשמים היא, ואין נביא רשאי לחדש דבר, ואף אליהו "היתר ואיסור אין תלוי בו דלא בשמים היא", ואינו יכול לבטל אפילו גזרת חכמים אם פשט האיסור בכל ישראל, ולא מנהג שנהגו העם, והוא לא יגרע ולא יוסיף על מה שכתוב בתורה. אבל בירורי הספקות והמעשים במציאות סומכים עליו, כשיברר בכח הנבואה בתורת נביא

אנציקלופדיה תלמודית כרך ב, [אליהו] עמוד ז טור 2

Eliyahu will appear as a Navi to resolve factual issues but not halachic ones - Lo Bashamayim Hi. 'Tishbi' is Eliyahu's role as a talmid chacham, not a Navi

18. תיקו. הראשי תיבות ת'שבי יתרץ ק'ושיות ו'אבעיות. ובהשקפה ראשונה יש לדקדק, הא זה יהיה הכל אחר ביאת הגואל במהרה בימינו אמן, ולמה יתרץ אליהו הקושיות והאבעיות, הא יעמוד משה רבינו שנתן לנו התורה והמצוה, ולמה לא יתרץ הוא הקושיות והאבעיות

קדושת לוי ליקוטים

The Kedushat Levi asks why, once mashiach come and the dead are resurrected, we will need Eliyahu to answer halachic questions. Won't Moshe Rabbeinu be preferable?

E] THE COMING OF MASHIACH**E1 - RAMBAM - A NATURAL WORLD OF TORAH AND MITZVOT**

19. אף שלמה אמר בחכמתו (קהלת יב) *וזכר את בוראך בימי בחורותיך עד שלא יבאו ימי הרעה* - .... אלו ימי המשיח, שאין בהם לא זכות ולא חובה. ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד, שנאמר (דברים טו) *כי לא יחדל אביון מקרב הארץ*

שבת קנא:

Chazal were divided on whether Yemot Hamashiach will be a halachically 'normal' time or a time without merit or sin - i.e. where yetzer hara is abolished and Torah as we know it comes to an end

20. אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ב'

The Rambam paskens like Shmuel - that Mashiach will be a 'natural' time. The difference will be the massive change of human attitude and therefore the human condition

21. המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות, ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה .....

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה א

One of the functions of Mashiach is to restore halacha and mitzvot to their former glory - including korbanot

22. דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת שנאמר *את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרון לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו* .....

הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר *חוקת עולם לדורותיכם*, ונאמר *לא בשמים היא*. הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ט הלכה א

G-d promises in many places in the Torah that He will NEVER reveal another replacement Torah. Any 'prophet' who claims to have such a revelation is a Navi Sheker and is subject to the death penalty!

23. ומפני זה נתאו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצות כהוגן, וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העולם הבא, לפי שבאותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר *כי מלאה הארץ דעה את ה'* ונאמר *ולא ילמדו איש את אחיו ואיש את רעהו*, ונאמר *והסירותי את לב האבן מבשרכם*, מפני שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהיה יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב למשה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה', ויבואו כל הגוים לשומעו שנאמר *והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים*, וסוף כל השכר כולו והטובה האחרונה שאין לה הפסק וגרעון הוא חיי העולם הבא, אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם כמנהגו הולך אלא שהמלכות תחזור לישראל, וכבר אמרו חכמים הראשונים אין בין א העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד

רמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה ב

Mashiach will be a massive Talmid Chacham and a Navi and Yemot Hamashiach (which the Rambam equates with 'Acharit Hayamim') will be a time of peace, learning and contemplation of G-d

24. והמשיח ימות וימלוך בנו ובן בנו וכבר ביאר ה' את מותו .....

ותתמיד מלכותו זמן רב מאד, וגם יארכו חיי בני אדם, כי בהעדר הדאגות והצרות יארכו החיים

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

Although lifespans will be longer (due to the cessation of worry) Mashiach will eventually die and his sons and grandsons take over

25. וישארו בימיו החזק והחלש ביחס לזולתו, אלא שבאותם הימים תוקל על בני אדם פרנסתם מאד, עד שכשיעבוד האדם איזה עבודה מועטת שתהיה ישיג תועלת גדולה וזהו ענין אמרם עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות וכלי מילת

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

Although parnasa will be very easy to find, there will still be weak and strong people and a system of mitzvot to regulate them

26. ומל ה' אלהיך את לבבך - ... ונראה מן הכתובים ענין זה שאומר, כי מזמן הבריאה היתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו צדיק או רשע, וכל זמן התורה כן, כדי שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב ועונש ברצונם ברע. אבל לימות המשיח, תהיה הבחירה בטוב להם טבע, לא יתאוה להם הלב למה שאינו ראוי ולא יחפוץ בו כלל. והיא המילה הנזכרת כאן. כי החמדה והתאוה ערלה ללב, ומול הלב הוא שלא יחמוד ולא יתאוה. וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון, שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות ולא היה לו ברצונו דבר והפכו, כמו שפירשתי בסדר בראשית (ב:ט)

רמב"ן דברים לו:

The Ramban understands that in the time of Mashiach all normal bechira will revert to the state before the Sin of Adam and Chava. Thus it is not considered a 'zman haTorah'

27. ...הנה אדם הראשון היה אלף שנה פחות ע' שנה. (והנה מפורש בכתוב שבעונו מת, ואלו לא חטא היה) יותר ויותר או לעולם. והגוים והיהודים כולנו מודים שחטאו ועונשו של אדם הראשון יתבטל לימות המשיח. אם כן (אחר שיבא המשיח יהיה בטל מכולנו, אבל במשיח עצמו בטל הוא לגמרי, אם כן) ראוי הוא המשיח לחיות אלף ואלפים (שנה) או לעולם ....

כתבי רמב"ן, כרך א, עמ' שט (במהדורה של הרב שעוועל) מספר הויכוח

In his Sefer Havikuach (documenting his disputation in Barcelona with the Christian authorities) the Ramban states that Mashiach could live forever, like Adam before the Sin

28. והיפה בעיני, כי האדם היה עושה בטבעו מה שראוי לעשות כפי התולדת, כאשר יעשו השמים וכל צבאם, "פועלי אמת שפעולתם אמת ולא ישנו את תפקידם", ואין להם במעשיהם אהבה או שנאה ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע ולכן נקרא "עץ הדעת טוב ורע", כי ה"דעת" יאמר בלשונו על הרצון .... והנה בעת הזאת לא היה בין אדם ואשתו המשגל לתאוה, אבל בעת ההולדה יתחברו ויולידו, ולכן היו האיברים כלם בעיניהם כפנים והידיים ולא יתבוששו בהם. והנה אחרי אכלו מן העץ היתה בידו הבחירה, וברצונו להרע או להטיב בין לו בין לאחרים, וזו מדה אלהית מצד אחד, ורעה לאדם בהיות לו בה יצר ותאוה

רמב"ן על בראשית ב:ט

The world of Adam and Chava before the Sin was one without freedom of choice as we know it. People had no will or urge to do anything other than what Hashem commanded them, like melachim

29. רבי פנחס ורבי לוי ורבי יוחנן בשם ר' מנחם דגליא לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל כל התפלות בטלות ההודאה אינה בטלה ה"ד (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות וגו' זו הודאה ומביאין תודה בית ה' זה קרבן תודה

ויקרא רבה פרשת צו פרשה ט סימן ז

The Midrash here states that all korbanot will be abolished 'l'atid lavo' except the korban Todah. So too all tefilla will be abolished other than hoda'ah. The question is, when is 'l'atid lavo'!?

30. מזמור לתודה (תהילים ק, א - ה) יש לאומרה בנגינה, שכל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות ושאר ברכות סימן נא סעיף ט

The Shulchan Aruch rules in accordance with that Midrash (see commentary of the Vilna Gaon)

31.

וערבה לדי' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכנאגים קדמוניות. בעלי החיים, הקרבים למזבח, חל בהם עצמם התקון ע"י התעלותם להיות זבח לדי', שכיון שאין בהם דעת אינם מגיעים להתעלות זו כי-אם במעשה הנעשה בהם בהעלות לדי' דמם וחלבם, שהם עיקר מכוון הנפש. משא"כ האדם, אשר בלבו המבין ישכיל את מעשה הקרבן ויתקרב אל די' בדעתו. אבל לעתיד לבא שפע הדעת יתפשט ויחדר אפילו בבעלי-החיים, "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את די'", וההקרבה שתהיה אז של מנחה, מהצומח, תערב לדי' כימי עולם וכנאגים קדמוניות.

רב אברהם יצחק הכהן קוק - עולת ראייה חלק א' ע' 292

Rav A. Y. Kook famously writes that, ultimately, all korabnot will be vegetarian only. This will refelct the idyllic state of Man's symbiotic relationship with the animal world whereby, in the time of Mashiach, mankind will return to a vegetarian state. This will also be accompanied by a transformation in the nature of animals to a level of intelligent awareness

F] THE END OF DAYS AND TECHIAT HAMETIM

32. ת"ר: בגד שאבד בו כלאים - .... עושה ממנו תכריכין למת. אמר רב יוסף: זאת אומרת - מצות בטלות לעתיד לבא.

נדה סא:

As we saw at the start of the shiur, there are indications in the Talmud that the mitzvot WILL indeed be changed at some stage towards the End of Days

33. אבל הך דקתני דלכתחילה עושה לו תכריכין מכלאים אע"פ שכשיעמוד לעתיד יעמוד במלבושיו שנקבר בהן שמע מינה שמצות בטילות לעתיד לבא

תוספות נדה סא:

Tosafot understand that this is referring to the time of the Resurrection

34. והא דאמרין זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא, פירשו הראשונים לעתיד לבא לזמן תחית המתים .... אלא ודאי מצות בטלות לעתיד לבא, והיינו דאמרין בפרק שואל במסכת שבת (קכ"א ב') 'אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה', ומה שאמרו ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות, לא מפני שסובר שמואל דאין מצות בטלות לעתיד לבא וליפלוג אהא מתניתא ואמתניתין דתנן תכריכי המת אין בהם משום כלאים, אלא דשמואל סובר שאין תחית המתים כלל לימות המשיח אלא לאחר כן בסוף הכל, אבל מודה שהמתים אינם בכלל מצות ..... אבל מקצת רבותי י"א מפרשים כי המצות אינם בטלות לעולם ואפי' לזמן תחיית המתים ומה שאמרו בכאן מצות בטלות לעתיד לבא אינו אלא על שעת המיתה כי כשמת אדם נעשה חפשי מן המצות

חידושי הריטב"א נדה סא:

The Ritva presents three views:- (i) that this refers to the time of Mashiach when there is 'no merit or sin' (see Ramban above); (ii) that Mashiach is 'natural' (like the opinion of Shmuel) but this refers to the Techiat Hametim right at the end of the period of Mashiach and (iii) that Mitzvot will never be abolished, even in the times of Techiat Hametim. It would seem for the sources above that the Rambam takes position (iii)

35. אמרו בהגדה (ויק"ר פ"ג) למה נקרא שמו חזיר שעתידי הקב"ה להחזירו לישראל לעתיד לבוא

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף מט עמוד ב

There are references in the Rishonim to Midrashim stating that pigs will eventual return - חזיר - to being kosher

36. .... כיצד הם נשחטים בהמות נותץ לליתן בקרניו וקורעו וליתן נותץ לבהמות בסנפיריו ונוחרו, וחכמים אומרים זו שחיטה כשירה היא ..... אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא - חדוש תורה מאתי תצא

ויקרא רבה פרשת שמיני פרשה יג סימן ג

The Midrash refers to the future feast of the Levyathan and Behemoth which will be killed by each other in a way which does not accord with the laws of shechita. This is a 'Torah Chadasha' - a new Torah which will prevail in that age

37. ה' מתיר אסורים. מהו מתיר אסורים, יש אומרים כל הבהמה שנטמאת בעולם הזה מטהר אותה הקב"ה לעתיד לבוא .... ויש אומרים אינו מתירן לעתיד לבוא. .... ומהו מתיר אסורים, אין אסור גדול מן הנדה, שהאשה רואה דם ואסרה הקב"ה לבעלה, ולעתיד לבוא הוא מתירה, ...

מדרש תהלים מזמור קמו

The Midrash Tehillim seems to indicate, based on the verse 'Matir Assurim' that the some of the prohibitions of non-kosher food and prohibited relationships will one day be reversed

38. שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם, א"ר אלעזר אף יום הכפורים לא יבטל לעולם

ילקוט שמעוני משלי רמז תתקמד

There is also a Midrash that the festivals will be cancelled in the future apart from Purim (and perhaps Yom Kippur)

39. ואף אנו נאמר כי מה המונע שלא נאמר שתבא דת אלהית מתרת קצת אסורים, כמו חלב ודם ושחויי חוץ, שנאסרו מתחלה כשיצאו ממצרים לפי שהיו שטופים בעבודת השדים והיו אוכלין על הדם ואוכלין החלב והדם, כמו שאמר הכתוב בשחויי חוץ ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם (ויקרא י"ז א'), ואחר שנשתכח ענין אותה עבודה מן העולם ושבו כולם לעבוד את השם יתברך ובטל טעם האסור, אפשר לומר שיחזור ויתירנו, וכן דעת קצת מרבתינו ז"ל שאמרו בילמדנו ה' מתיר אסורים מתיר איסורין

ספר העיקרים מאמר ג פרק טז

Here, the *Sefer Haikarim* also alludes to the view that there could indeed be a change in the future based on the idea of 'matir issurim'. This was a major issue in time of Shabbatai Tzvi who claimed to be the Mashiach and to invoke this principle of 'matir issurim'. Note that, at first, significant parts of the Jewish people felt that that this could be genuine!

The idea of the ultimate suspension of the Torah that we currently have is also a theme in kabbalistic and Chasidic writings. Indeed the concept of a Torah Chadasha being revealed to us with the coming of Mashiach is part of the doctrine of messianic Chabad chassidut

40. ואולם אם יבוא נביא אחר או מתפאר בנבואה ויאמר שהוא שליח השם להנתן דת על ידו ולבטל דברי משה שלא בהוראת שעה, הנה זה בלתי ראוי שיאמן בעשרת הדברות אחר ששמעו ישראל מפי השם, ובשאר המצוות זולת עשרת הדברות גם כן אי אפשר אם לא שתתאמת שליחותו כמו שנתאמת שליחות משה, שכל ישראל שמעו את הקול אומר למשה לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם (דברים ה' כ"ח)

ובעבור זה נגלה השם יתברך אל כל ישראל לדבר עמהם פנים בפנים כדי שיתאמת להם שליחות משה אמות עצמי, וזהו שאמר השם אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם (שמות י"ט ט'),..... ולזה לא ישמעו לשום נביא שיבא לסתור דברי משה אם לא ישמעו מפי השם שהוא שליח לך, כי השומע לנביא לעבור על דברי משה שלא בהוראת שעה, הרי זה כמי ששומע לנביא לעבור על מה ששמע הוא בעצמו מפי השם יתברך, שאין ראוי לשמוע לנביא על כך, ... ולזה הוא מבואר שאי אפשר להאמין לשום אדם הן שיהיה נביא או מתפאר בנבואה שיאמר שהוא שליח השם לסתור דברי משה ולומר שהם זמניים ושהגיע זמנם ליבטל, עד שתתאמת לנו שליחותו בפומבי גדול כמו שנתאמת לנו שליחות משה במעמד ששים רבוא.

ואולם אם אפשר שימצא בעתיד פומבי גדול כראשון שכל ישראל ישמעו קול ה' אלהים מדבר אליהם מתוך האש, דעת רבותינו ז"ל הוא שעתיד שימצא, שכך כתוב במדרש חזית על פסוק *ישקני מנשיקות פיהו* (שיר השירים א' ב'), אמר רבי יהודה בשעה ששמעו ישראל ולא יהיה לך נתקע תלמוד תורה בלבם והיו למדין ולא משתכחין, באו אצל משה ואמרו לו משה רבינו תעשה אתה פרוזביון, רוצה לומר שליח בינותינו, שנאמר *דבר אתה עמנו ונשמעה* (שמות כ' י"ט), חזרו להיות למדין ושכחין, אמרו מה משה בשר ודם עובר אף תלמידו עובר, כלומר משתכח, חזרו ובאו להם אצל משה ואמרו לו משה ולואי יגלה לנו פעם שניה ולואי ישקני מנשיקות פיהו, אמר להם אין זו עכשיו אבל לעתיד לבא, הוא שנאמר *נתתי את תורתך בקרבם*, עד כאן. הרי לך מפורש שדעתם ז"ל היא שכבר ימצא לכל ישראל בעתיד למוד שני כראשון מפי הקדוש ברוך הוא בלי אמצעות כלל.

ולפי דעתי כי אחר שאין זה מוכרח בפירוש הפסוקים שיותר ראוי שנאמר שזה הדבר תלוי ברצון האל, ואבל אין זה מחוייב שימצא ולא נמנע שימצא לפי העיון התורני, ואנחנו היום בזה במדרגת הנביא ששמע דבר מפי השם יתברך, שאי אפשר לו לשמוע לנביא אחר לעשות הפך מה שצווה הוא בעצמו מהשם יתברך עד שישמע כן הוא בעצמו מפי השם יתברך, ואף אם תתאמת שליחות השליח כמו שנתאמת שליחות משה, לא נאבה לו ולא נשמע אליו לבטל דבר מעשרת הדברות ששמענום אנחנו מפי השם יתברך

ספר העיקרים מאמר ג פרק יט

The *Sefer Haikarim* does not rule out the possibility of the Torah changing at some stage in the future IF a prophet arose as great as Moshe Rabbeinu. In any event however, he would not be able to override the 10 commandments.